

Konferencje naukowe Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie w latach 2007–2014

Problemy dotyczące polskich archiwów naukowych zostały po raz pierwszy szerzej poruszone w 1997 r. na III Powszechnym Zjeździe Archiwistów Polskich w Toruniu, obradującym pod hasłem „Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku”. Przez dziesięć następujących lat, na wielu konferencjach prezentowano osiągnięcia i problemy poszczególnych archiwów instytucji naukowych i kulturalnych, zwłaszcza archiwów uczelni oraz omawiano aspekty prawne ich funkcjonowania. Referaty przedstawiane na kolejnych Powszechnych Zjazdach Archiwistów Polskich w Szczecinie (2002 r.) i w Olsztynie (2007 r.) sumowały dotychczasowe osiągnięcia i podkreślały aktywność środowiska działającego w sposób zorganizowany. Wiele zagadnień, zwłaszcza związanych z wykorzystaniem zasobów tych archiwów jako źródeł do historii różnych dyscyplin naukowych, ciągle czeka na głębszą analizę. Otwartym problemem pozostaje konieczność zachowywania i pozyskiwania do archiwów materiałów odzwierciedlających warsztat badawczy uczonych, jak też ich wykorzystywania jako cennego źródła do odtwarzania historii nauki. Szczególnie ważne wydaje się uświadomienie tych potrzeb ich twórcom.

Roli sprofilowanych archiwów naukowych, gromadzących różnorodne źródła do historii nauki, poświęcona była konferencja „Archiwa dla nauki. Dlaczego nauce potrzebne są archiwa naukowe?”¹, zorganizowana 16 listopada 2007 r. pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności przez Archiwum Nauki PAN i PAU, Komisję Historii Nauki PAU i Oddział Krakowski Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Konferencja została zaplanowana w odpowiedzi na oczekiwania archiwistów sprofilowanych archiwów naukowych i badaczy zainteresowanych tą problematyką. Celem konferencji było uświadomienie wszystkim, jakie znaczenie mają materiały archiwalne wytwarzane i gromadzone przez uczonych w trakcie prowadzonych badań oraz zaproponowanie modelu współpracy badaczy z archiwistami w celu uchronienia tych materiałów od zniszczenia. Na konferencji podkreślono konieczność zachowania materiałów archiwalnych stanowiących pozostałość warsztatu badawczego uczonych, tak humanistów, jak również przyrodników, przedstawicieli nauk ścisłych i technicznych. Podczas konferencji wygłoszonych zostało 10 referatów, których autorami byli przedstawiciele archiwów specjalistycznych oraz badacze zajmujący się historią nauki. Udział w konferencji wzięli i referaty wygłosili: Andrzej Pelczar (Uniwersytet Jagielloński) „Archiwum w nauce, nauka w archiwum”; Zbigniew Mirek (Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN w Krakowie) „Archiwa w naukach przyrodniczych”; Zdzisław Gajda (Katedra Historii Medycyny CM UJ) „Archiwa w naukach medycznych”; Adam Cieślak (Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego) „Archiwa naukowe w Europie i na świecie”;

¹ *Archiwa dla nauki. Dlaczego nauce potrzebne są archiwa naukowe? Materiały z konferencji zorganizowanej przez AN PAN i PAU, Komisję Historii Nauki PAU oraz Oddział Krakowski Stowarzyszenia Archiwistów Polskich 16 grudnia 2007 r., Kraków 2011, ss. 127.*

Marek Ďurčanský (Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze) „Archiwa specjalistyczne i ich rola w gromadzeniu źródeł do historii nauki w Republice Czeskiej”; Rita Majkowska (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Kształtowanie się modelu archiwum jako placówki naukowej”; Diana Błońska (Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego) „Źródła do dziejów nauki w zbiorach Archiwum UJ”; Ewa Dziurzyńska (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Różnorodność źródeł do historii nauki na wybranych przykładach ze zbiorów Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności”; Janina Potocka-Schwartz (Archiwum Matematyków Polskich przy Oddziale Gdańskim Instytutu Matematycznego PAN w Sopocie) „Archiwum Matematyków Polskich przy Oddziale Gdańskim Instytutu Matematycznego PAN w Sopocie – idea i stan obecny”; Lidia Serbin-Zuba (Archiwum Historyczne Elektroenergetyki Polskiej w Toruniu) „Archiwum Historyczne Elektroenergetyki Polskiej w Toruniu – idea powołania archiwum i specyfika zasobu”. Poprzez dobór referentów starano się uwzględnić różnorodność dziedzin nauki oraz zwrócić uwagę na wartość i potrzebę zachowania materiałów archiwalnych znajdujących się w spuściznach polskich uczonych.

* * *

Konferencja „Archiwa dla nauki. Dlaczego nauce potrzebne są archiwa naukowe?” pokazała wartość i potrzebę zachowania archiwaliów powstających w wyniku prac badawczych i znajdujących się w spuściznach polskich uczonych. Prezentowane referaty uświadomiły zgromadzonym nie tylko ogromne znaczenie wszelkich materiałów archiwalnych wytwarzanych i gromadzonych przez uczonych w trakcie procesów badawczych, ale także postawiły środowisko archiwistów, bibliotekarzy i muzealników przed nowym wyzwaniem XXI wieku – cyfryzacją. Konferencja „Archiwa dla nauki” była inspiracją do zorganizowania kolejnego spotkania archiwistów, bibliotekarzy i muzealników. Niezwykle bowiem ważną kwestią stało się przygotowanie archiwów, bibliotek i muzeów do przejmowania dokumentacji archiwalnej zapisanej na nowoczesnych nośnikach elektronicznych, fachowe przygotowanie archiwistów, bibliotekarzy i muzealników do prowadzenia spraw kancelaryjno-archiwalnych w systemie elektronicznego zarządzania dokumentacją oraz sukcesywna digitalizacja zgromadzonych zbiorów. Pragnąc kontynuować wymianę doświadczeń, zaproponowano kolejne spotkanie, podejmujące tym razem nadal aktualną tematykę, jaką są rozwiązania metodyczne przydatne w opracowywaniu spuścizn uczonych (archiwów osobistych). Dnia 3 grudnia 2010 r. Archiwum Nauki PAN i PAU i Komisja Historii Nauki PAU zorganizowały konferencję „Archiwa, biblioteki, muzea wobec nowych wyzwań w dobie digitalizacji”². W dobie szybko postępującej digitalizacji i informatyzacji wszelkich przejawów życia społecznego rodzą się nowe problemy. Do archiwów przekazywane są coraz częściej dokumenty wytworzone w postaci cyfrowej. Bogate pod tym względem są również spuścizny (archiwa osobiste) ludzi nauki i kultury, odzwierciedlające ich życie i działalność. Materiały te przechowywane są nie tylko w archiwach – wiele z nich znajduje się w zbiorach bibliotek i muzeów. Biorąc pod uwagę dotychczasowe sposoby opracowywania spuścizn, w trakcie konferencji poszukiwano dróg poprawy przygotowa-

² *Archiwa, biblioteki, muzea wobec nowych wyzwań w dobie digitalizacji. Materiały z konferencji zorganizowanej przez AN PAN i PAU oraz Komisję Historii Nauki PAU 3 grudnia 2010 r.*, Kraków 2011, ss. 59.

nia archiwów, bibliotek i muzeów do porządkowania, opracowywania, przechowywania i ewidencjonowania pojawiających się nowych typów archiwaliów. Poruszona została także kwestia wykorzystania nowych rozwiązań informatycznych i możliwości ich zastosowania w wyżej wymienionych instytucjach w zakresie zabezpieczenia zasobu, a także umożliwienia łatwiejszego dostępu dla zainteresowanych badaczy. Organizatorzy konferencji postawili sobie za cel uświadomienie wszystkim, jaką wagę mają wszelkie materiały archiwalne wytwarzane i gromadzone przez ludzi nauki i kultury – zwłaszcza te, które funkcjonują często jedynie w formie cyfrowej – trwałej, a zarazem ulotnej. Zamierzeniem organizatorów konferencji było wskazanie kierunków metodyki opracowania zbiorów, które zapobiegą rozproszeniu i utracie cennej naukowej i kulturalnej spuścizny.

Uczestnicy wysłuchali 4 referatów, które wygłosili: Wojciech Woźniak z Narodowego Archiwum Cyfrowego „Dokumentacja elektroniczna jako część spuścizny – podstawowe problemy”; Henryk Citko i Anna Wasilewska z Biblioteki Narodowej w Warszawie „Rękopisy elektroniczne w zbiorach Biblioteki Narodowej. Założenia i wstępne propozycje dla nowych typów zbiorów”; Diana Błońska i Maksymilian Berkowicz z Archiwum Muzeum Narodowego w Krakowie „Koniec ery papieru? – cyfrowe nośniki w zbiorach Archiwum Muzeum Narodowego w Krakowie”; Marek Ďurčanský z Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze „Czeskie archiwa specjalistyczne, spuścizny i digitalizacja”. Po wygłoszeniu referatów nastąpiła interesująca dyskusja. W centrum zainteresowania dyskutantów znalazło się bardzo szerokie spektrum zagadnień, m.in. problemy prawne związane z digitalizacją i udostępnianiem zdigitalizowanych materiałów. Poruszona została kwestia wykorzystania nowych rozwiązań informatycznych i możliwości ich zastosowania w zakresie zabezpieczenia zasobu, a także umożliwienia łatwiejszego dostępu dla zainteresowanych badaczy. Dyskusja pomiędzy przedstawicielami archiwów, bibliotek i muzeów pokazała, że istnieje konieczność wymiany wzajemnych doświadczeń, a szereg zagadnień zawartych w referatach wymaga praktycznego rozwiązania. Okazało się, że temat jest bardzo daleki od wy-czerpania, dlatego padła deklaracja o konieczności ponownego spotkania w nieodległym terminie.

* * *

Na II konferencji w cyklu „Archiwa, biblioteki, muzea w dobie digitalizacji. Zarządzanie procesem digitalizacji oraz prawne aspekty udostępniania kopii cyfrowych” zorganizowanej 24 października 2011 r. przez Archiwum Nauki PAN i PAU i Komisję Historii Nauki PAU podjęto nadal aktualną tematykę, jaką są rozwiązania metodyczne przydatne w zarządzaniu procesem digitalizacji (zwłaszcza spuścizny uczonej) i udostępnianiu zdigitalizowanych materiałów (prawo własności, prawo autorskie)³. Digitalizacja i rozwój technologii sieciowych są istotnymi czynnikami rozwoju ekonomicznego i społecznego. Z tego powodu niezbędne są zdecydowane działania, których celem będzie zapewnienie polskiemu dziedzictwu narodowemu właściwego dla jego rangi kulturowej miejsca w zasobach cyfrowych. Zastosowanie nowych technologii informatycznych do zarządzania narodowym

³ Zarządzanie procesem digitalizacji oraz prawne aspekty udostępniania kopii cyfrowych. Materiały z konferencji zorganizowanej przez AN PAN i PAU oraz Komisję Historii Nauki PAU 24 października 2011 r., Kraków 2011, ss. 99.

dziedzictwem wymaga włączenia się archiwów, bibliotek i muzeów w proces tworzenia „społeczeństwa informacyjnego”. Zamierzeniem organizatorów konferencji „Zarządzanie procesem digitalizacji” było, jeżeli nie rozwiązanie, to skonkretyzowanie problemów i podjęcie działań mających na celu ich sukcesywne rozwiązywanie. W XXI w. to przecież nie tylko tradycyjne archiwalia, ale obiekty cyfrowe wraz z nowoczesnymi systemami informatycznymi, będą stanowiły warsztat naukowy badaczy i uczonych. Po wprowadzeniu zebranych w tematykę archiwów naukowych i nowych zadań stojących przed placówkami przechowującymi dziedzictwo narodowe, referat „Z problematyki prawa autorskiego w działalności archiwalnej, bibliotecznej i muzealnej” przedstawiła Sybilla Stanisławska-Kloc z Instytutu Prawa Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kolejne referaty zaprezentowali pracownicy archiwów państwowych – Wojciech Woźniak z Narodowego Archiwum Cyfrowego „Od skanu do strony internetowej – proces digitalizacji i publikacji kopii cyfrowych materiałów archiwalnych w Narodowym Archiwum Cyfrowym”; Grzegorz Dąbrowski „Procedura digitalizacji materiałów archiwalnych na przykładzie doświadczeń Archiwum Państwowego w Krakowie” i Jacek M. Seweryn „System Zarządzania Kopiami Cyfrowymi jako przykład oprogramowania do realizacji zadań w zakresie digitalizacji” (oba z Archiwum Państwowego w Krakowie). Adrian Drabik z Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej wygłosił referat „Problematyka konwersji plików graficznych do formatu DjVu w zestawieniu z innymi formatami w kontekście materiałów różnorodnej treści zbiorów prywatnych”, a Anna Kuśmidrowicz-Król z Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów przedstawiła referat „Digitalizacja obiektów muzealnych, szansa na standaryzację? – raport z prac zespołu ekspertów przygotowującego wytyczne dla digitalizacji muzealiów w ramach WPR Kultura+”. Po referatach odbyła się dyskusja, w czasie której przedstawiono zgłoszone wcześniej komunikaty. Marek Ćurcanský z Uniwersytetu Karola w Pradze, omówił problematykę digitalizacji i udostępniania zbiorów historycznych zawierających dane osobowe na przykładzie ewidencji słuchaczy szkół wyższych, a Jacek Mirecki z krakowskiej firmy Ksi.pl (Kompleksowe Systemy Informatyczne) opowiedział o jednym z produktów – systemie archiwizacji ZEUS, który jest używany m.in. w Narodowym Archiwum Cyfrowym, Instytucie Pamięci Narodowej i Filmotece Narodowej. W trakcie konferencji „Zarządzanie procesem digitalizacji” poszukiwano dróg poprawy przygotowania archiwów, bibliotek i muzeów do wykorzystania technologii cyfrowych do opracowania i zabezpieczania zasobu, zarządzania procesem digitalizacji archiwaliów od momentu selekcji materiału i skanowania, po zabezpieczenie i przechowywanie kopii zabezpieczających, tworzenie kopii użytkowych i udostępnianie oraz popularyzację w Internecie.

* * *

Do właściwego wyboru dokumentacji poddanej wieczystemu przechowywaniu konieczne jest pielegnowanie wśród archiwistów i kadr zarządzających dokumentacją wrażliwości historycznej, pozwalającej odróżnić wartościowe przekazy źródłowe, począwszy od średniowiecza do współczesności niezależnie od ich formy (pergamin, papier, mikrofilm, dyskietka, płyta CD itp.), od bezwartościowych. Wszystkie działania archiwów, bibliotek i muzeów powinny przy pomocy różnych środków wyrazu, którymi dysponują, przyczynić

się do pogłębienia świadomości społecznej, jak wielkie znaczenie ma dorobek naszych przodków. Jest to bez wątpienia szlachetny wyścig do wielkiego celu, jakim jest szeroko rozumiana wiedza i postęp, a co za tym idzie nauka. Pojawiające się nowe problemy i duża liczba pytań w zakresie szeroko pojętej archiwizacji spuścizn uczonych i twórców skłaniają środowisko archiwistów do refleksji i zastanowienia się nad przyszłością tych cennych dla nauki i kultury zbiorów historycznych. Okazją szczególną do zorganizowania spotkania poświęconego znaczeniu spuścizn (archiwów osobistych) gromadzonych w instytucjach nauki i kultury stało się 10-lecie Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, które 22 czerwca 2012 r. zorganizowało konferencję naukową „Ocalone od niepamięci... Co kryją archiwa osobiste uczonych i twórców?” połączoną z otwarciem wystawy o tym samym tytule w Archiwum Nauki⁴. Podczas konferencji wygłoszonych zostało 14 referatów, których autorami byli przedstawiciele archiwów, bibliotek i muzeów oraz uczeni wykorzystujący spuścizny w prowadzonych badaniach. Udział w konferencji wzięli: Rita Majkowska (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Bogactwo, różnorodność, rozproszenie. Archiwum osobiste (spuścizna) okiem archiwisty”; Zdzisław Pietrzyk (Biblioteka Jagiellońska) „Opracowanie spuścizn dawniej i dziś”; Bernadeta Wilk (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Z tradycją w nowoczesność. Spuścizny uczonych i ludzi kultury wobec wyzwań XXI wieku”; Janusz Pezda (Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie) „Między Paryżem a Krakowem. Biblioteka Polska w Paryżu i Biblioteka XX. Czartoryskich”; Piotr Daszkiewicz (Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu) „Spuścizny krakowskich uczonych w zbiorach Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu”; Stanisław Pijaj (Uniwersytet Jagielloński) „Między Lwowem a Krakowem. Spuścizny w lwowskich zbiorach archiwalnych”; Marek Durčanský (Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze) „Spuścizny w Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze: gromadzenie – opracowywanie – cracoviana”; Marzena Włodek (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Spuścizna Karoliny Lanckorońskiej – losy, różnorodność i bogactwo materiału”; Ewa Malicka (Biblioteka Jagiellońska) „Archiwum domowe Pawlikowskich w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej – o jego dziejach, scalaniu i opracowaniu”; Ewa Danowska (Biblioteka Naukowa PAU i PAN) „Zbiory profesora Mariana Tyrowicza w krakowskich instytucjach”; Marzena Woźny (Muzeum Archeologiczne w Krakowie) „Między Polską Akademią Umiejętności a jej dawnym Muzeum. Podzielona spuścizna Włodzimierza Demetrykiewicza”; Radosław Tarkowski (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) „Okiem badacza. W poszukiwaniu spuścizny po Konstantym Jelskim”; Marcin Maciuk (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Od ślimaków miocen-skich po spór o Morskie Oko – meandry archiwalnego świata w świetle dwóch spuścizn”; Krystyna Sanetra (Biblioteka Jagiellońska) „Opracowanie materiałów rękopiśmiennych w formacie MARC 21 w Komputerowym Katalogu Zbiorów Bibliotek UJ”. Oprócz poruszenia problematyki dotyczącej spuścizn, konferencja była okazją do odpowiedzi na pytanie o możliwości i sposoby zachowania, opracowania i popularyzacji w XXI w. spuścizn ludzi nauki i kultury. Jednym z założonych przez organizatorów celów konferencji było przedstawienie historii gromadzenia spuścizn, kształtowania się metod opracowywania materiałów archiwalnych (rękopiśmiennych) i sposobów informowania o miejscu ich przechowywania i zawartości. Prezentowane referaty na wybranych przykładach w większości ze

⁴ *Ocalone od niepamięci. Co kryją archiwa osobiste uczonych i twórców? W 10. rocznicę powołania Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie*, Kraków 2012, ss. 100.

zbiorów krakowskich, pokazały, jak różne bywają koleje pozyskiwania tych specyficznych historycznych materiałów archiwalnych oraz metody ich opracowywania. Podczas posiedzenia zastanawiano się, jak postępować, kiedy spuścizna jest podzielona pomiędzy kilku właścicieli i szukano przyczyn takiej sytuacji. W czasie dyskusji rozmawiano o pomocach archiwalnych tradycyjnych i nowoczesnych dla lepszego i głębszego dotarcia do wnętrza spuścizny. Zaprezentowane referaty w barwny sposób opisały, co kryją archiwa uczonych i przedstawicieli kultury.

* * *

Większość pozostałości minionych czasów to źródła historyczne, z których możemy czerpać wiedzę o przeszłości. Istotnymi śladami przeszłości, a zarazem obiektami historycznymi są fotografie. Gromadzone przez instytucje nauki i kultury (archiwa, biblioteki i muzea) są istotnym elementem naszego dziedzictwa narodowego. Z uwagi na dużą wartość poznawczą stanowią dla badacza materiał pogłębiający obraz badanej rzeczywistości, a w wielu przypadkach zastępują słowo pisane. Są niezbędnym uzupełnieniem dokumentacji aktowej, niekiedy stając się źródłem jedynej informacji historycznej o ludziach minionych epok i ich działalności. Fotografie będące integralną częścią zasobu archiwalnego mają nie tylko wartość historyczną i dokumentalną, ale także artystyczną, stąd należy poświęcać im szczególnie wiele uwagi, gdyż są ważnym i ciekawym źródłem do historii nauki i kultury. Z tych powodów Archiwum Nauki PAN i PAU podjęło myśl zorganizowania konferencji „Czas zatrzymany... Fotografie w spuściznach uczonych i twórców”, skierowanej do środowiska archiwistów, bibliotekarzy i muzealników, którzy przejmują do swoich zbiorów fotografie. Konferencja odbyła się w dniach 19–20 czerwca 2013 r. w Polskiej Akademii Umiejętności. W przerwie konferencji, 19 czerwca, nastąpiło otwarcie wystawy „Opowieści fotografią pisane”⁵, w sali wystawowej Archiwum Nauki. Jednym z zamierzeń organizatorów konferencji było przedstawienie roli fotografii w spuściznach, kształtowania się metody opracowywania tych materiałów oraz sposobów informowania o miejscu ich przechowywania i zawartości. Celem konferencji było, aby zaprezentowane referaty, na wybranych przykładach z różnych zbiorów, poruszyły m.in. kwestie gromadzenia, opracowywania, zabezpieczania, konserwacji, udostępniania i popularyzacji tradycyjnych analogowych fotografii i nowoczesnych zdjęć cyfrowych. Program konferencji obejmował referat wprowadzający do tematyki oraz wystąpienia przedstawicieli różnych ośrodków naukowych. Referaty wygłosili: Zenon Piech (Zakład Nauk Pomocniczych Historii UJ) „Fotografia jako źródło w kręgu archiwistyki i nauk pomocniczych historii”; Małgorzata Grąbczewska (Biblioteka Narodowa) „Fotografie w zbiorach Biblioteki Narodowej – pytania, dylematy, strategie”; Bernadeta Wilk (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Wizualny zapis przeszłości. Fotografie w spuściznach jako źródło do historii nauki i kultury”; Małgorzata Bochenek, Anna Seweryn (Archiwum Narodowe w Krakowie) „Postępowanie ze zbiorem fotografii – wymagania konserwatorskie a rzeczywistość”; Anna Michaś „Co powinieneś wiedzieć, zanim oddasz fotografię do konserwacji”; Tomasz Koziellec (Zakład Konserwacji Papieru i Skóry Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) „Przeгляд

⁵ *Opowieści fotografią pisane. Fotografie w spuściznach uczonych i twórców*, Kraków 2013, ss. 100.

XIX-wiecznych technik fotograficznych oraz zniszczeń na przykładzie kolekcji Biblioteki PAN w Kórniku”; Katarzyna Kalisz (Narodowe Archiwum Cyfrowe) „Spuścizny fotograficzne w zbiorach Narodowego Archiwum Cyfrowego”; Katarzyna Plewka (Narodowe Archiwum Cyfrowe) „Problemy porządkowania i opracowania wybranych spuścizn fotograficznych ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego”; Iwona Fischer (Archiwum Narodowe w Krakowie) „Problemy gromadzenia, opracowania i wartościowania dokumentacji fotograficznej w archiwach państwowych”; Stanisław Markowski „Światło obrazu...”; ks. Jacek Urban (Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie) „Fotografie w spuściznie aktowej kardynała Karola Wojtyły i poza nią, przechowywane w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie”; Adam Korczyński (Fototeka Lanckorońskich PAU) „Zbiór archiwalny »fotografii naukowych« hrabiego Karola Lanckorońskiego”; Joanna Dziewulska (Biblioteka Naukowa PAU i PAN) „Dawne fotografie w Zbiorach Specjalnych Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”; Piotr Strembski (Archiwum Państwowe w Łodzi) „Fotografie z zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi jako źródła do badań biograficznych”; Janusz Halisz (Muzeum Regionalne w Mielcu) „Zbiory fotograficzne Muzeum Regionalnego w Mielcu i ich rola edukacyjna”; Dominik Wołłowicz (Archiwum Narodowe w Krakowie) „Porządkowanie i digitalizacja fotografii w zbiorach polskich instytucji poza granicami kraju”; Krzysztof Smolana (Archiwum Akt Nowych) „Fotografie w spuściznach polskich z obszaru Ameryki Łacińskiej”; Magdalena Skrejko (Muzeum Historii Fotografii) „Pro-Arte Floriańska 15, czyli dokumentacja fotograficzna zakładu Mieczysława Rysia z czasów II wojny światowej”; Marcin Maciuk (Archiwum Nauki PAN i PAU) „Świat zaklęty w fotografii. Uczony wobec magii obiektywu w świetle materiałów Władysława Kotwicza”; Waldemar Komorowski (Muzeum Narodowe w Krakowie) „Stary Kraków i dawne fotografie”; Wojciech Walanus (Fototeka Instytutu Historii Sztuki UJ) „Fotografie ze zbiorów polskich uczonych w Fototece Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zarys problematyki”; Bożena Lesiak-Przybył (Archiwum Narodowe w Krakowie) „Fotografie w »Dziennikach« Aleksandry Czechówny”; Joanna Gellner (Muzeum Historyczne Miasta Krakowa) „Spuścizna po Mieczysławie Kaplickim w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa”; Agnieszka Zagrajek (Muzeum Narodowe w Krakowie, Dom Jana Matejki) „Zasoby dawnych fotografii w zbiorach Domu Jana Matejki – zadania, trudności, perspektywy badawcze”; Aneta Kopczacka (Muzeum Historii Fotografii) „Projekt Europeana Photography”. Dyskusja w gronie archiwistów, bibliotekarzy i muzealników była okazją do wymiany doświadczeń o zbieranych przez nas fotografiach, które dzięki swemu bogactwu i różnorodności są jakby zatrzymaniem czasu, pozwalającym odtworzyć życie, twórczość i pasję człowieka, będąc jednocześnie cennym źródłem historycznym.

Kolejna konferencja „Ocean wszechrzeczy... w spuściznach ludzi nauki i kultury”, zorganizowana przez Archiwum Nauki PAN i PAU, swoją tematyką wpisała się w cykl konferencji organizowanych od 2007 r., poświęconych problematyce spuścizn gromadzonych w archiwach, bibliotekach i muzeach. Konferencja odbyła się 13 czerwca 2014 r. w Polskiej Akademii Umiejętności. W przerwie konferencji, nastąpiło otwarcie wystawy o tym samym tytule w sali wystawowej Archiwum Nauki. Na konferencji podjęto tematykę zastosowania rozwiązań metodycznych w opracowaniu dokumentacji pozaaktowej. Ten specyficzny rodzaj dokumentacji reprezentowany m.in. przez dokumenty wizualne (odznaczenia,

mapy, rysunki, obrazy); dokumenty audialne (taśmy i płyty dźwiękowe); dokumenty audiowizualne (filmy), a w coraz większej mierze dokumenty multimedialne (płyty CD, DVD), pokazuje dużą różnorodność materiałów archiwalnych oraz wymaga stosowania szczególnych rozwiązań metodycznych w procesie gromadzenia, zabezpieczania, opracowywania i udostępniania. Jednym z zamierzeń konferencji było, aby przygotowane referaty poruszyły kwestie gromadzenia, opracowywania, zabezpieczania, udostępniania i popularyzacji materiałów audiowizualnych, kartograficznych, technicznych i elektronicznych ze spuścizn ludzi nauki i kultury, odwołując się do przykładów istniejących zbiorów. Na konferencji wygłoszonych zostało 12 referatów, których autorami byli archiwiści, bibliotekarze i muzealnicy oraz uczeni wykorzystujący spuścizny w prowadzonych badaniach: Janusz Pezda (Uniwersytet Jagielloński) „Od kolekcji do spuścizny”; Maria Wrede (Zakład Rękopisów Biblioteki Narodowej) „Różnorodność nie jest łatwa”; Marek Durčanský (Archiwum Uniwersytetu Karola) „Dokumentacja pozaaktowa w czeskich archiwach specjalistycznych: przykład Archiwum Uniwersytetu Karola”; Tadeusz Krawczak (Archiwum Akt Nowych) „Nie tylko akta... Różnorodność źródeł w spuściznach prywatnych na przykładzie kolekcji Aleksandry i Mieczysława Białkiewiczów”; Krzysztof Smolana (Archiwum Akt Nowych) „Ślady foniczne w Archiwum Akt Nowych”; Stefan Witold Alexandrowicz (Polska Akademia Umiejętności), red. Jan Stępień (Radio Kraków) „Godni pamięci badacze słowem i cyfrą przypominani”; Waldemar Listowski (Archiwum Polskiego Radia) „Nowoczesne metody gromadzenia i opracowywania dokumentów audialnych w Archiwum Polskiego Radia”; Agnieszka Kordowicz (Archiwum Polskiego Radia) „Tu Polskie Radio Warszawa... Spuścizna prof. Macieja Józefa Kwiatkowskiego w zbiorach Archiwum Polskiego Radia”; Zbigniew Dyrdoń (Archiwum Narodowe w Krakowie) „Kartografia i dokumentacja techniczna na wybranych przykładach z Archiwum Narodowego w Krakowie”; Marzena Woźny (Muzeum Archeologiczne w Krakowie) „Zaginiona mapa Józefa Łepkowskiego”; Barbara Godzik (Instytut Botaniki PAN) „Zielniki wybitnych polskich uczonych w zbiorach Instytutu Botaniki PAN”; Michał Jakubczyk (Dom Rodzinny Jana Pawła II) „Muzeum i Archiwum Domu Rodzinnego Jana Pawła II”. Jako integralną część konferencji przewidziano podjęcie próby podsumowania doświadczeń w omawianej dotychczas problematyce. Zamierzeniem organizatorów konferencji była również dyskusja nad przyjętymi rozwiązaniami opartymi o wnioski i propozycje przedstawiane podczas poprzednich spotkań, a także zastanowienie nad zmianami zachodzącymi w pragmatyce opracowania spuścizn ludzi związanych z nauką i kulturą.

Bernadeta Wilk
Archiwum Nauki PAN i PAU